

DUBROVAČKI SLIKAR JOSIP PINO TROSTMANN U POVODU OTVARANJA F

Ne bih htio uvrijediti žene, ali pejzaž je puno zanimljiviji od ženskog tijela

Razgovarao: Bruno Lucić

Osam desetljeća života, više od pola stoljeća od diplome na Akademiji likovne umjetnosti u Zagrebu i dvije palme, točnije "Dubrovnik iz Svetog Jakova s dvije palme" naziv je izložbe i brojke su koje okviruju život dubrovačkog slikara Josipa Pina Trostmanna. Izložbu će Dubrovčani moći pogledati od 13. srpnja do 4. kolovoza, a u međuvremenu i pročitati neka razmišljanja ovog velikog slikara koji samozatajno radi u ateljeu na katu iznad galerije Flora u Lapadu. O nastanku nove izložbe, slikarstvu, Dubrovačkim ljetnim igrama, turizmu i životu, govorio je za Dubrovački vjesnik.

MALTRETIRANJE AKTOM

Kad i kako Vas je prošlo slikarstvo?

Rođen sam 1938., a s deset godina starosti živio sam na Prijekom. Tu je bio moj dundo koji se bavio slikarstvom, imao je veze s uglednim likovnim kritičarom Kostom Strajnićem. Kad je Ivo Dulčić došao u Dubrovnik, 1948. osnovao je Večernju školu portreta. Moj dundo vidio je da ja već k'o dijete crtam, pa me nagovorio na tu večernju školu, svaku večer od 19 do 21 sat. Bio sam najmlađi, ostali su bili srednjoškolci, sa 16, 18 go-

dina... Tamo sam sreo Milovana Stanića, Iva Grbića, Nežu Velikonju i Tomislava Šuljka... To bi se moglo shvatiti kao moj ozbiljniji prihvat slikarstvu.

Što nalazite u bojama, zašto Vas one toliko inspiriraju?

Rođen sam u Dubrovniku, a to je Mediteran. On je ljeti sunčan i vedar, potiče raspoloženje i vedrinu, pa i boja bude jače naznačena. Na Mediteranu je život veseo, pa da "skapavamo" od gladi, ne možeš skapavati jer možeš brati lupare! Već u gimnaziji sam otkrio fovizam. Čudno je to, u Titovoj Jugoslaviji bio je socijalistički realizam gdje je sve trebalo raditi realistički. Istovremeno je UNESCO izdao fantastična džepna izdanja knjiga o slikarima boje! Čeo ili ne čeo, s 18 godina sam imao bolji uvid u svjetsko slikarstvo kolorita. Tada je ono bilo vrhunsko, prihvaćao sam ga svim srcem i do danas ga nježujem!

Kakve su akademije bile prije, a kakve danas?

Danas su bolje, modernije. Mi smo imali "maltretiranje", cijeli tjedan od 9 do 12 sati, tri školska sata slikali bi akt! Sjedi model i ti ga crtaš, cijelu godinu. Kasnije su nas maltretirali od 17 do 19 sati navečer, sat se zvao "mali akt". Pet godina – svaki dan akta. Pa to je gore nego u vojsci!!! Spavaš i znaš što crtaš, ude ti u krv. Usto se učila anatomija čovjeka na latinskom, a u drugoj godini i anatomija životinja.

Zato ne slikate aktove?

Pun mi ih je kufer! (smijeh) Mislim da je mnogo provokativniji pejzaž. Ako crtaš akt, on zauzima dio prostora, a oko njega moraš aranzirati prostor. Kad gledaš prirodu, okolina se cijela „vrti“, ima svega i svačega. Prema mladima koji su se kod mene pripremali, vidim da danas nema tog maltretiranja, na drugoj godini više ne moraš gledati akt, možeš raditi nešto svoje!

Niste ljubitelj suvremene umjetnosti?

Mnogo učenika koje sam spravljao za Akademiju je postalo vrsno. Ali ne vidim ih da tu izlažu, nego uglavnom dođeš – prazni zidovi i nekakav projektor svjetluca pa ako upreš, možeš gledati...

Jeste li protiv instalacija i performansa?

Ne, ne... Oni su obogatili prostor i vjerojatno su bliže našem vremenu. Ja sam hoću rijet da neke stvari ostaju: osjećaj gladi, straha, a skoro bih se usudio reći da recimo pjesma, ples, kazivanje, slikanje, modeliranje postoje od

U moje doba Stradun je nakon nastave bio rezerviran za učenike, za šetnju, za gledanje cura, mladića, a sad gledamo stolove da ne lupnemo u njih!

kada je čovjek. Ne osjećam se nimalo star zato što radim na platnu, osjećam se vrlo mlad, iskonski zdrav.

Dakle, osjećate se kao mladi?

Šesto posto! Ovo je najbolji dio života! Strpljivost je najvažnija stvar. Ako sam imao trodiobu: porodica, škola odnosno posao i slikanje, sigurno je da je ovo, ono što najviše želim. Porodica i slikanje je bilo raspertano na puno dijelova. Sada su djeca narasla, nisam im dnevno potreban, imam penziju... Prema tome, spavam u Svetom Jakovu, ujutro se probudim i dodem ovdje, radim svoj posao i vratim se spavati. To je zlatno doba.

Ne štedite na bojama, na platnu su debeli nanosi?

Da. Čudne su Vam to stvari... Naime, mogao bih na prste nabrojati kad su

moje slike nastale u jednom danu.

Što mora slika imati da bi Vi bili zadovoljni s njom?

Mora imati rep i glavu, dakle, likovne elemente. To je kompozicija, ritam, proporcija stvari, raščlamba boje, a kod mene i sažetak!

SVI "JEDU" DUBROVNIK

Kako je nastala izložba "Dubrovnik iz Svetoga Jakova s dvije palme"?

U osmom razredu gimnazije imao sam 30 knjiga izdanja UNESCO-a. U Umjetničkoj sam galeriji gledao izložbu Eda Murtića, apstraktne slike. Ostali svijet u Dubrovniku niti je znao niti mario za Murtića i takve knjige. Gimnazija je kao i sada bila na Pločama, pošao sam preko odmora uzeti marendu, kad mi je

jedna susjeda rekla: "Ajme Pino, dobro sam te trefila! Čula sam da lijepo pengaš, hoćeš mi napengat jedan Dubrovnik iz Svetog Jakova?" Ostao sam bez riječi, a ona je nastavila: "Ma ono s dvije palme..." Prije se u Gradu po knjižarama moglo kupiti male uljane radove poštenih amatera s prikazom Dubrovnika s plavičastim nebom i šarenim cvijećem, s trudom da se s mora ukažu i zidine. Da površina ne ostane prazna, tu su obično bile dvije palme. U doba kad sam upoznao sinteze Matissea, Picassa ili Murtića, susjedin zahtjev mi je bio tako uvredljiv da sam se namrštio i stisnutih zuba rekao kako to ne znam raditi. Tad je ona utrnula, okrenula se bez riječi i pošla! Išao sam ja u Sveti Jakov i slikao to na svoj način, a ne da mi netko reče daj mi fotografski prikaz...

Boje su Trostmannov svijet

O nogometu

Pratite li utakmice Svjetskog nogometnog prvenstva?

Pratim naše. Dobio sam neki svijet koji dosad takav nije bio – hrvatski nogomet. Ne mogu doći sebi! Dobio sam strahovito pozitivan naboj! Ne mogu shvatiti tu borbenost, to mi je sve oprečno onome kako se naša omladina ponaša. Mi starci, ili sredovječni puni smo bezvoljnosti, ovo je kao vojska organizirano i borbeno. Oduševio sam se. Prije svega cijenim pamet u tom nogometu koji je borbenost usmjerio na pobjedu. Tako bi pamet trebala voditi u borbu za bolju ekonomiju.

DOĐENDANSKE IZLOŽBE 'DUBROVNIK IZ SVETOG JAKOVA S DVIJE PALME'

FOTO: ZELJKO TUMIĆ

Slikar u svom ateljeu

Kako se to nastavilo?

Eto, vrag je htio da mi u toj "vražjoj" Jugoslaviji Tito omogući stan u zgradi u Svetom Jakovu. To je takav vidik da ti mozak stane, bolje nego u hotelima u Svetom Jakovu! Izjutro sam mogao pogledati sasvim prema istoku Cavtat, pa preko horizonta ispod Lokrum, a prema zapadu Grad. Ujutro, podne, navečer, proljeće, ljeto, sunce ovako, onako, oblačno, oluje, grmljavina – tu nema prestanka! Svaki put je drugi doživljaj Dubrovnika! Već sam 40 godina stanovnik Svetog Jakova, skupilo se tih slika. Prvi put u životu sam se odlučio da saberem neke iz prošlosti, većinom one današnje s tom temom "Dubrovnik iz Svetog Jakova", a ono "s dvije palme" sam dodao iz poštovanja prema gospodi! Prvi put u životu imam tematsku izložbu, izložbu o Dubrovniku. Ovaj put sam izvukao određeni motiv i naslovio ga. Kao čovjek od 80 godina u odmaku od 60 godina od tog događaja, mislim da je moja susjeda bila dobronamjerna.

Danas i nema toliko palmi, palmina pipa napravila je svoje?

Lijepo su palme i kad su bez grana i kad stradaju. Ženske su ljepše kad su gole, zašto bi kod palme bilo drugačije?! U mom susjedstvu je jedan galeb na goljoj palmi napravio gnijezdo!

Što kažete na Dubrovačke ljetne igre?

Ja sam ih pratio od početka. Čak sam bio kurir u Ljetnim igrama i uživao u "Hamletu" na Lovrjencu. Danas je novi svijet i jezik, sve se promijenilo! Na otvaranju 69. Igara sam doživio radost kao nikad dosad, iznenadilo me da su autori uspjeli prikazati realnost Dubrovnika. Čast velikom Mišu Martinoviću kao knezu, čast svim glumcima koji govore odlomke iz klasika – Marina Držića, Williama Shakespearea i dalje, ali okrenulo se na mladost i to je novi veseli pristup otvaranju Igara. A Luči uopće nije star! To je bio najmlađi čovjek na ceremoniji! Njegova pjesma je stvorila štimung, osjećaj mladosti, vedrine... Pa i Delo kao jedan "vrag", fantastičan je skladatelj, glazbenik radosti.

Kaže Vaš kolega Matko Trebotić kako turisti "jedu" Dubrovnik. Što Vi kažete?

Ha... Jedem ga i ja, a i Vi! Ništa nije vječno na ovom svijetu, samo mijena jest, Grci bi rekli – panta rei. Ja u Grad ne idem! U moje doba Stradun je nakon nastave bio rezerviran za učenike, za šetnju, za gledanje cura, mladića, a sad gledamo stolove da ne lupnemo u

govine. I uvijek su traženo dolazili da pomladuju krv Dubrovnika. No, dogodilo se da nema Dubrovčana koji će im davati ritam života, ajmo rijet – odgoj. Tako da ga oni nameću, a često je to ipak ono što su, ne u gradu, nego na selu doživjeli - mnogi su možda bili čuvari ovaca, takav

čovjek više ne prepoznaje kao čovjeka koji je možda kamenom tjerao ovcu ili je sa šibom išao za stadom. Naprosto je postao uljudeni čovjek u Gradu koji nije selendra.

GRAD KAO "GROBNICA"

Može li Dubrovnik bez stolova i turista?

Protupitanje: može li svijet bez gramzivih? Ako može, može i bez stolova! (smijeh) Čisto sumnjam! U Parizu godišnje prođu milijune turista, kad sam bio tamo uživao sam u tom redu bez obzira na turiste. Stolovi donose profit! Živim u zgradi s 24 stanara, moja strana ima 12 stanara, samo petorica žive tu, a drugi su pobjegli u nekakve druge zgrade od roditelja i sve je to u najmu. Dubrovnik zadržuje neke velike solde i zašto ne uložiti novce za sport ili kulturu!

Vlada li u Dubrovniku nered?

Konstatirajmo da je Dubrovnik daleko od bilo kakve organizacije! Pa prepiru se jesu li taksisti sa strane problem?! To me ne zanima, ali otkad znam za sebe u Dubrovniku su uske ceste i treba riješiti protočnost, a

Mladost je satrta

Koliko je Dubrovnik grad za mlade?

Ja sam se zbunio na otvaranju Ljetnih igara. Koliko licemjerna je cijela tema, tako svježa i nedužna - mladost. "Ma vidi ga, kako je lijep..." moglo se čuti na Otvaranju. Da je bilo rečeno: "Pođi u kantun, tamo ti ima droge, prije bi bila istina..." To oduševljenje nisam osjetio u Dubrovniku. Mislim da je zapravo mladost satrta, da nema pravo glasa. To je politika vođenja grada, ništa drugo.

njih! (smijeh) Onda, nema stanovništva, prije je bilo preko 5 hiljada, a sad nema ni hiljadu u Gradu. Nema tog govora koji je bio mješancija talijanskog, njemačkog, turskog, bosanskog... Ma koji jezik nije bio, ja sam ga govorio.

Kako se danas govori?

Mislim da novo stanovništvo uglavnom dolazi iz susjedne Bosne i Herce-

govine. I uvijek su traženo dolazili da pomladuju krv Dubrovnika. No, dogodilo se da nema Dubrovčana koji će im davati ritam života, ajmo rijet – odgoj. Tako da ga oni nameću, a često je to ipak ono što su, ne u gradu, nego na selu doživjeli - mnogi su možda bili čuvari ovaca, takav

čovjek više ne prepoznaje kao čovjeka koji je možda kamenom tjerao ovcu ili je sa šibom išao za stadom. Naprosto je postao uljudeni čovjek u Gradu koji nije selendra.

Konstatirajmo da je Dubrovnik daleko od bilo kakve organizacije! Pa prepiru se jesu li taksisti sa strane problem?! To me ne zanima, ali otkad znam za sebe u Dubrovniku su uske ceste i treba riješiti protočnost, a

čovjek više ne prepoznaje kao čovjeka koji je možda kamenom tjerao ovcu ili je sa šibom išao za stadom. Naprosto je postao uljudeni čovjek u Gradu koji nije selendra.

ne to hoće li taksist biti iz Dubrovnika ili iz susjedstva. Pitanje je može li on tu egzistirati?! Zagušen je Dubrovnik i prije nego što su počeli taksisti. Netko bi trebao razmisliti! Valjda je lakše kamenom tjerati ovcu nego sa stručnjacima razmisliti o problemu uzanosti prostora.

U Grad ne idete ni zimi?

Nikad! Tuga mi je. Ja sam u Gradu živio, tu je bio jedan svijet. Ako je vrag odnio ljude, šta ja imam raditi u grobnici?!

Grad bi nazvali grobnicom?

Punim ustima! To meni nije problem, neka ostane potpuno bez ljudi. Samo što mene više ne zanima tu živjeti! Ako svi pođu, možeš postaviti stolove gdje god hoćeš i naplaćivati!

Kako ste zadovoljni novom gradskom upravom?

Ja se politikom ne bavim, ona se bavi sa mnom. Nesretan sam pristupom. Osim što je Tito dao Ljetne igre, mogu biti zločest, ali ne vidim ništa drugo što se dogodilo.

Jeste li optimist, pesimist ili pak realist?

Najmanje realist! (smijeh) Za mene je polupuna čaša. Stopostotni sam optimist, priroda je optimist...

Kako Vam je u ateljeu, koliko vremena provedete u njemu?

Divota! Imam društvo koje ga posjeti jedanput u 15 dana. To su de facto dva čovjeka. Ako je oblačno, ne slikavam uopće nego uokvirujem, radim tehničke zadatke. Veliki Dulčić nije nikada slikao ako nije bilo sunca. Imate tonske slikare, virtuozu Milovana Stanića, koji je u šest navečer dolazio pa cijelu noć radio pod rasvjetom. Dulčić, koji mu je zapravo bio i prvi učitelj, u razgovori u betulama bi znao komentirati: "To nije slikar, kako može slikati po noći? Taj ne vidi boju!" - govorio bi Dulčić. To je tako velika istina: "ne vidi boju", ali vidi ton! Noć je divna za tonove – za dobar crtež, precizan, fotografski...

Ne družite se s drugim slikarima?

Ne, nemamo što jedno drugome rijet. Ja sam se potpuno otudio, družim se samo sa slikama.

S obzirom da ste u dobroj snazi, zasigurno će biti još izložbi. Što dalje pripremate?

Moram samo obećati da ću živjeti još sto godina. (smijeh)